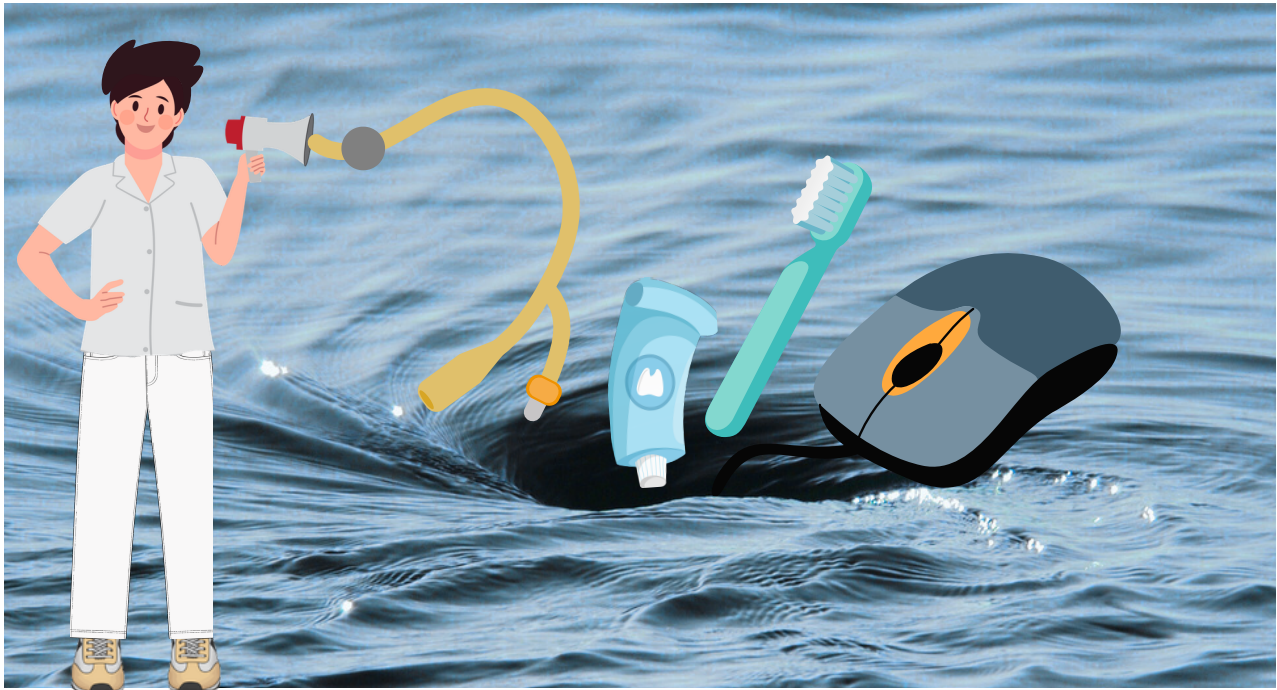

SYGEPLEJENS STEMME MANGLER I DANSK KVALITETSBEVÆGELSE MOD SPILD

UNØDVENDIGE AKTIVITETER DRÆNER SUNDHEDSVÆSNET FOR TID OG PENGE

Lotte Evron, sygeplejerske, ph.d., journalist, Maj Siercke, sygeplejerske, ph.d., chefredaktør

En undersøgelse fra efteråret 2025 blandt 133 sundhedsfaglige selskaber viste, at forebyggelse af spild i sundhedsvæsenet også handler om at inddrage forskellige faggrupper som sygeplejersker. I dag er det primært læger, der sætter dagsordenen i den danske Vælg Klogt-bevægelse, som skal sikre kvalitet og undgå unødvendige indsatser.

I lande som Canada, Australien og Østrig har sygeplejersker bidraget med konkrete anbefalinger. I Danmark har lidt over halvdelen af de sygeplejefaglige selskaber været inddraget, men anbefalinger inden for sygeplejen er fraværende. De sygeplejefaglige selskaber repræsenterer de ca. 73.000 sygeplejersker, som arbejder i det danske sundhedsvæsen.

Fagligheden findes – men bliver ikke brugt specifikt i Danmark

Undersøgelsen om spild i sundhedsvæsenet, som er den mest omfattende af sin art i Danmark, viser, at mange andre sundhedsfaglige end læger har klare bud på, hvor der sker spild i hverdagen. 90 ud af 133 faglige selskaber har svaret, og blandt dem peger mange på uhensigtsmæssige arbejdsgange, overflødig dokumentation og manglende prioritering af kerneopgaver. Se faktaboks om undersøgelsen og de 5 medier som står bag.

Sygeplejerskerne fremhæver fx manglende mundpleje, unødigt kateteranlæggelse og mobilisering som områder, hvor der kunne skabes bedre kvalitet med enkle indsatser.

Samlet set repræsenterer de fagorganisationer, som de faglige selskaber er forankret i, cirka 210.000 ansatte i sundhedsvæsenet. Blandt dem er 25.000 læger og 73.000 sygeplejersker, men også eksempelvis 2.500 ambulancebehandlere og 320 osteopater. Dermed er undersøgelsen den hidtil mest omfattende af sin art i Danmark. Initiativet til undersøgelsen udspringer af Netværk for Sundhedsjournalister, der er etableret og støttes af TrygFonden.

Vælg Klogt – en lægefaglig kampagne med potentiale

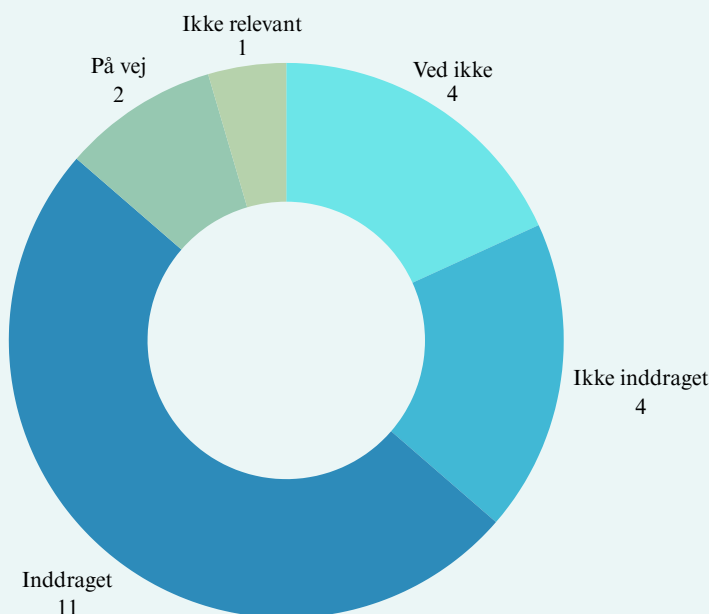
Vælg Klogt arbejder for, at patienter ikke får unødvendige undersøgelser eller behandlinger. Den danske version af Vælg Klogt bygger på den amerikanske 'Choosing Wisely-bevægelse', som blev lanceret i 2012 af American Board of Internal Medicine Foundation. Formålet er at bekæmpe spild i sundhedsvæsenet og fremme evidensbaseret behandling.

På '[Choosing Wiselys](#)' hjemmeside med globalt overblik kan man se, at der i dag er mere end 700 anbefalinger fra forskellige lægevidenskabelige selskaber. I stedet for at samle anbefalingerne et sted, anbefaler 'Choosing Wisely', at de forskellige lægevidenskabelige og andre faglige selskaber fremover selv offentliggør deres områdespecifikke lister.

I **Danmark** drives kampagnen af Danske Patienter og Organisationen af Lægevidenskabelige Selskaber, og der er i skrivende stund udarbejdet 23 anbefalinger. Alle med lægefagligt afsæt.

Men ikke alle faggrupper inddrages i udarbejdelse af disse anbefalinger. Svarene fra de sygeplejefaglige selskaber i undersøgelse viste, at lidt over halvdelen af de adspurgte var blevet inddraget i udvikling af Vælg Klogts arbejde eller på vej ind i det. Fire sygeplejefaglige selskaber kendte ikke til bevægelsen og var ikke blevet inddraget, fire andre sygeplejefaglige selskaber vidste ikke, om de var blevet inddraget og et selskab fandt ikke inddragelsen relevant for deres fagområde.

Sygeplejefaglige selskabers inddragelse i Vælg Klogt

Spild i sundhedsvæsenet

Undersøgelsen om spild i sundhedsvæsenet viser, at man ved at inddrage andre faggrupper som bl.a. sygeplejersker, fysioterapeuter og bioanalytikere, får et dybere indblik i, hvor spildet opstår, og hvordan det kan forebygges.

Anbefalinger fra Canada matcher danske sygeplejerskers stemme

En gennemgang af de 22 sygeplejefaglige selskabers svar på spild viser, at der er en tydelig kobling til de 12 internationale sygeplejefaglige anbefalinger fra Canadian Nurses Association. Canadian Nurses Association kan sammenlignes med Dansk Sygepleje Råd og er sygeplejerskernes faglige stemme i Canada. Til udvikling af sygeplejefaglige anbefalinger i 'Choosing Wisely' i Canada, har Canadian Nurses Association samlet ekspertgrupper, gennemgået evidens og sikret, at anbefalingerne afspejler sygeplejerskers praksis og ansvar.

CANADISK ANBEFALING CHOOSING WISELY	FUND FRA DEN DANSKE UNDERSØGELSE SPILD I SUNDHEDSVÆSENEN
1. Undlad at anlægge eller lade kateter blive siddende uden daglig vurdering	Sygeplejersker advarer om rutinemæssig kateteranlæggelse. Det angives at op til 80 % af urinvejsinfektioner skyldes katetre
2. Undlad rutinemæssig blodsuktermåling hos type 2-diabetikere uden insulin	Bekymring for overflødige målinger og tests uden klinisk relevans
3. Undlad ekstra lag på trykafastende madrasser	Sygeplejersker peger på manglende tid og prioritering af basal pleje som fx forebyggelse af tryksår
4. Undlad iltbehandling ved åndenød uden hypoksi	Overbehandling og manglende evidens nævnes som generelt problem, især i akutmodtagelser
5. Undlad rutinemæssig brug af inkontinensprodukter hos ældre	Sygeplejersker peger på tab af værdighed og manglende planer for inkontinens
6. Undlad sondeernæring ved fremskreden demens uden fælles beslutningstagning	Behov for etisk refleksion og patientcenteret pleje fremhæves i undersøgelsen
7. Undlad antipsykotika som førstevalg ved demenssymptomer	Sygeplejersker oplever at skulle følge medicinske rutiner, der ikke er fagligt begrundede
8. Undlad antibiotika ved asymptomatisk bakterieinfektion i urinen	Overforbrug af antibiotika og manglende evidens nævnes som centrale problemer
9. Undlad antidepressiva som førstevalg ved milde depressive symptomer	Behov for psykosociale indsatser og helhedsorienteret pleje fremhæves af sygeplejersker
10. Undlad IV-medicin, hvis oral behandling er lige så effektiv	Sygeplejersker peger på overbehandling og unødvendige procedurer, især i akutte forløb
11. Undlad at bringe overskydende forsyninger ind i patientstuer	Spild af ressourcer som udlevering af for store mængder medicin eller remedier fra hospital til hjemmet, nævnes som konkret problem i undersøgelsen
12. Undlad prøver ved livets afslutning, hvis de ikke understøtter behandlingsmål	Sygeplejersker efterlyser mere fokus på værdig død og undgåelse af unødvendige indgreb

De internationale anbefalinger fra Canada rammer direkte ned i de områder, som danske sundhedsprofessionelle peger på som spild. Det samme gør sig gældende for de østrigske og australske anbefalinger.

Sammenligningsskemaet viser, at repræsentanterne fra de sygeplejefaglige selskaber peger på mange af de samme områder, inden for bl.a. kateteranlæggelse siger respondenterne bl.a.:

På nogle afdelinger lægger man urinvejskatetre på patienterne på et løst grundlag. Det sker så snart, de bliver indlagt, for at holde øje med, hvor meget de tisser. Men nogle af disse patienter kan sagtens selv gå på toilettet og behøver derfor ikke et kateter.

Det er ikke uden risiko at få lagt et urinvejskateter. Faktisk er op til 80 procent af de urinvejsinfektioner, der opstår i sundhedssektoren, forbundet med brug af kateter.

Først inden for de senere år er der kommet opmærksomhed på risikoen ved urinvejskatetre. I øjeblikket er en national handlingsplan undervejs for at nedbringe antallet af urinvejsinfektioner på hospitalerne.

Hvis Danmark vil følge med internationalt og sikre et sundhedsvæsen, hvor ressourcerne bruges klogt, bør sygeplejerskerne have en stemme i Vælg Klogt.

Ikke kun som perifert medvirkende, men som skabere af sygeplejefaglige anbefalinger, der bygger på evidens, praksisnær viden og patientnære indsatser.

Kilder

- [Anbefalinger | Vælg Klogt](#)
- [Choosing Wisely: An Initiative of the ABIM Foundation](#)
- www.gemeinsam-gut-entscheiden.at
- [Nursing Recommendations](#)

original article

A Choosing Wisely top-5 list to support general practitioners in Austria.

OM SPØRGESKEMAUNDERSØGELSEN**133 sundhedsfaglige selskaber blev kontaktet.**

39 specialebærende lægefaglige selskaber, 35 sygeplejefaglige selskaber og 59 øvrige sundhedsfaglige selskaber eller fagorganisationer er blevet spurgt om overdiagnosticering, overbehandling, evidens for behandling og værdien af behandlingen for patienterne. 68 spørgsmål i alt med mulighed for uddybning af svarene. 90 faglige selskaber eller fagorganisationer svarende til 68 procent af de adspurgte har besvaret spørgeskemaet og givet deres bud på, hvor de ser problemerne udfolde sig i hverdagen.

SPILD I SUNDHEDSVÆSENET

Selskaber som har fået spørgeskemaet

39 specialebærende selskaber under Organisationen Lægevidenskabelige Selskaber (LVS)

35 faglige selskaber tilknyttet Dansk Sygeplejeråd (DSR)

6 repræsentanter fra fagområder tilknyttet Danske Bioanalytikere

16 faglige selskaber tilknyttet Danske Fysioterapeuter

15 faglige selskaber tilknyttet Ergoterapeutforeningen

9 faglige selskaber tilknyttet Tandlægeforeningen

Fagligt Selskab for Kliniske Diætister tilknyttet Kost- og Ernæringsforbundet

Dansk Jordemoderfagligt Selskab tilknyttet Jordemoderforeningen

Dansk Selskab for Kiropraktik tilknyttet Dansk Kiropraktorforening

Dansk Selskab for Osteopati tilknyttet Danske Osteopater

Landsforeningen af Danske Tandteknikere

Dansk Selskab for Optometri

Radiograf Rådet

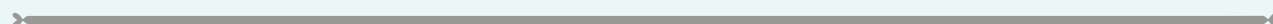
Dansk Ambulancefagligt Selskab

Foreningen Danske Bandagister

Danske Fodterapeuter

FOA Social- og Sundhedssektor

Danske Tandplejere

De samarbejdende medier

Undersøgelsen af spild i sundhedsvæsenet blev lavet i et samarbejde mellem fem medier, som har fået hjælp fra Gravercentret, Danmarks Center for Undersøgende Journalistik. Medierne er:

- Kommunen.dk
- Videnskab.dk
- DR
- Sygeplejevidenskab.dk
- Podcasten Sundheds-visioner.

Samarbejdet er udsprunget af Netværk for videnbaseret journalistik, der drives af Danmarks Medie- og Journalisthøjskole - DMJX med økonomisk støtte fra TrygFonden. TrygFonden har støttet den journalistiske undersøgelse økonomisk, men ikke haft nogen form for indblanding eller viden om projektets indhold.

Deltagerne i samarbejdet: to freelancejournalister, tre journalister fra DR, to journalister fra Sygeplejevidenskab.dk, en journalist fra Kommunen.dk, en journalist fra Videnskab.dk, en journalist fra Sundhedsvisioner, en koordinator, en tovholder og en graverredaktør fra Gravercentret.

Foto: Karina O. Dahlgaard

Artikler med fokus på spild i sundhedsvæsenet – et samarbejde med Gravercentret

Anders Haubart Madsen, Videnskab.dk

- [Vi giver behandlinger med tvivlsom effekt, siger sundhedsansatte](#)
- ["Fuldstændig nytteløst": Helbredstjek af raske spilder lægers tid – her er et alternativ](#)
- [Kiropraktor i opgør med 'kult-fortid' og mirakler på TikTok: »Det provokerer mig«](#)
- [Forsker kritiserer historisk populær operation: »Den ser ikke ud til at virke«](#)
- [20 piller om dagen? Mix af medicin er et »kæmpe problem« – og her er løsningen](#)
- [Forskere og praktikere: Langt de fleste bør gå sjældnere til tandlæge](#) (skrevet af Ida Eriksen)

Anders Heissel, Louise Raundal, Peter Qvortrup Geisling, DR

- [Ekspert: Der er et chokerende højt spild i sundhedsvæsenet](#) (artikel)
- [Mange patienter får unødvendige undersøgelser](#) (TV Avisen)
- [Cheflæge om unødige undersøgelser: Læger vil være på den sikre side](#) (P1 Morgen)
- [Samfundsøkonom: Det koster milliarder hvert år at lave unødvendige undersøgelser for patienter](#) (P1 Morgen)
- [Sygehus Lillebælt har reduceret unødige undersøgelser: Vi overbehandler patienterne](#) (P1 Morgen)
- [300.000 besøg på Rigshospitalet skal fjernes. Jens mærker forskellen](#) (artikel)
- [Kun 10 procent af behandlingerne på intensivafdelingerne kan dokumenteres, men det skal dansk overlæge gøre op med](#) (artikel)
- ["Chokerende højt tal". Så stort er spildet i vores sundhedsvæsen](#) (reel)
- [Spildte undersøgelser i sundhedssystemet: Her er hvad tre danskere mener](#) (artikel)

Line Gade, Podcasten Sundhedsvisioner

- [Ansatte i sundhedsvæsenet: Vi bruger tid på unødvendige opgaver hver dag](#) (artikel)
- [Når bekymring bliver til behandling – afsnit #62 af Sundhedsvisioner](#) (podcast, findes i alle podcast-apps)
- [Når bekymring bliver til behandling: Et mere alvorligt kommunikationsproblem](#) (artikel)

Lotte Evron, Maj Siercke, Sygeplejevidenskab.dk

- [Ansatte i sundhedsvæsenet: Vi bruger tid på unødvendige opgaver hver dag](#)
- [IT stjæler tid fra sygeplejersker – og patienten betaler prisen](#)

Stina Fink Elsing, Kommunen.dk

- [Ansatte i sundhedsvæsenet: Vi spilder tid på nytteløse undersøgelser og behandlinger](#)
- [Planlægning kan erstatte dårlige vaner med gode – og spare sundhedsvæsenet for spildte ressourcer](#)
- [Sundhedsprofessionelle: It er skyld i fejl, spild og gentagelser](#)